

Stoiska Rodzicielskie, Flandria i Bruksela, Belgia

Stoiska Rodzicielskie (ang. Parenting Shop) powstały na terenie Flandrii i Brukseli na mocy Aktu Parlamentu Flamandzkiego z 13 lipca 2007 r. Dla flamandzkiego rządu ważną zasadą jest prawo każdego rodzica do wsparcia we wszystkich aspektach związanych z rodzicielstwem. Stoiska Rodzicielskie pozwalają wielu organizacjom jednocześnie świadczyć skoordynowane i wszechstronne usługi na rzecz wszystkich rodziców. Ich celem jest rozwój kompetencji i potencjału osób wypełniających role rodzicielskie, redukcja napięć i problemów oraz wzmacnianie sieci wsparcia społecznego wokół rodziców i dzieci. Na terenie Flandrii i Brukseli funkcjonują obecnie 24 Stoiska Rodzicielskie.

Organizacja zgłaszająca: EXPOO, Centrum Wiedzy o Wsparciu Rodzicielstwa, Bruksela¹.

Dane kontaktowe: Nele Travers: Nele.Travers@expoo.be; Steven Strynckx: Steven.Strynckx@expoo.be

SŁOWA KLUCZOWE:

DZIECI, RODZICIELSTWO, WSPARCIE, WYCHOWANIE

I. Podstawowe informacje

Ramy teoretyczne/konceptualne

Czerpiąc z istniejących dobrych praktyk we Flandrii i za granicą, rząd flamandzki opowiedział się za pomysłem stworzenia Stoisk Rodzicielskich. Koncepcja opiera się na współpracy pomiędzy różnymi organizacjami. Wspólnie tworzą one „Stoisko” oferujące różne rodzaje usług (realizowanych przez poszczególnych partnerów) prezentowanych jako jednolite i łatwo dostępne świadczenie dostępne dla każdego rodzica.

Partnerstwo różnych organizacji wspólnie i w sposób skoordynowany realizujących świadczenia, jako zintegrowany pakiet usług dostępnych dla każdego rodzica jest tym, co wyróżnia ten model i decyduje o jego innowacyjności. Działania i programy realizowane przez poszczególnych partnerów (w ramach jednego Stoiska) opierają się na różnych podstawach naukowych i teoretycznych, w tym: teorii społecznego uczenia się, teorii systemów, teorii przywiązania. Każda organizacja może realizować inny program oparty na innej podstawie teoretycznej.

Historia

Stoiska Rodzicielskie wprowadzono w 2007 roku na mocy Aktu Parlamentu Flamandzkiego z 13 lipca 2007 r. o organizacji wsparcia dla rodziców². Przed wprowadzeniem Aktu, we Flandrii i Brukseli funkcjonowały inne formy wsparcia rodzicielskiego:

- organizacje (np. z obszaru społeczno-kulturalnego) oferujące wykłady, sesje informacyjne i zajęcia edukacyjne dla rodziców;

¹ www.expoo.be/parenting-support-in-flanders

² Akt Parlamentu Flamandzkiego z 13 lipca 2007 w sprawie organizacji wsparcia dla rodziców: www.expoo.be/sites/default/files/Decree_english_translation.pdf

- wizyty domowe i konsultacje dla rodziców dzieci w wieku 0–3 lat realizowane przez ośrodki dla niemowląt prowadzone przez organizację rządową Dziecko i Rodzina³;
- lokalne inicjatywy wspierające rodziców (np. „kawiarenki dla mam”).

Tworząc Stoiska Rodzicielskie, rząd flamandzki zyskał flagową inicjatywę przyświecającą wszystkim wcześniejszym działaniom, przydającą im widoczności i tworzącą jeden punkt dostępu do wszystkich świadczeń. Celem było wzmocnienie istniejących rozdrobnionych usług oraz ułatwienie rozpoznania potrzeb (jakich usług brakuje). Innowacyjnym wymiarem modelu jest więc stworzenie nowej formy usługi, lecz bez kreowania nowych usług.

Wczesna interwencja i profilaktyka jest kluczowym elementem flamandzkiej polityki wspierania rodzicielstwa.

Rozporządzenie regulujące organizację wsparcia dla rodziców tworzy podstawę umożliwiającą zapewnienie świadczeń rodzicom, którzy nie mają najpoważniejszych problemów. Wsparcie skierowane jest do wszystkich rodzin, nawet rodzin, które nie doświadczają żadnych problemów — w ich przypadku wsparcie ma je dodatkowo wzmocnić. Rodziny mają łatwy dostęp do informacji, konsultacji i wsparcia społecznego, co pozwala radzić sobie z (potencjalnymi) problemami zanim się pojawią.

Wsparcie rodzicielskie jest więc łatwo dostępną usługą dla osób wychowujących dzieci. Według rządu flamandzkiego, prawo każdego rodzica do uzyskania pomocy w zakresie wszelkich potrzeb wynikających z rodzicielstwa jest bardzo istotną zasadą. Zapewnienie takiej pomocy postrzegane jest jako obowiązek rządu i społeczeństwa. Na terenie Flandrii i Brukseli funkcjonują obecnie 24 Stoiska Rodzicielskie.

Do odwiedzenia Stoiska zapraszane są wszystkie osoby uczestniczące w wychowywaniu dziecka w wieku od 0 do 18. roku życia, jak również rodziny spodziewające się dziecka.

W rzeczywistości świadczone usługi tworzą continuum, w ramach którego wyróżniamy 3 rodzaje świadczeń pozwalające dotrzeć do wszystkich rodzin:

- 1) usługi uniwersalne przeznaczone dla wszystkich rodziców, np. strony internetowe, broszury, punkty informacyjne, wykłady, edukacja rodzicielska;
- 2) usługi uniwersalne przystosowane dla grup rodziców o szczególnych potrzebach, np. szkolenia rodzicielskie współorganizowane przez organizacje rodzin żyjących w ubóstwie lub organizacje współpracujące z „ambasadorami kulturowymi” potrafiącymi dotrzeć do rodzin imigranckich;
- 3) usługi celowe przeznaczone dla konkretnych grup, np. „Inloopteams” („Iść w grupie”) – program umożliwiający rodzicom w niekorzystnej sytuacji życiowej grupową pracę i dyskusję na temat opieki i edukacji małych dzieci czy rodzicielstwa. „Inloopteams” to inicjatywa organizacji Dziecko i Rodzina, jednego z wielu partnerów świadczących usługi za pośrednictwem Stoisk Rodzicielskich.

Dostępność

Stoiska powinny być zlokalizowane w miejscu stosunkowo centralnym, do którego łatwo dotrzeć. Godziny otwarcia muszą być przyjazne dla rodzin. Większość stoisk prowadzi także działania typu *outreach* i uruchamia oddziały w miejscach, gdzie pojawia się wielu rodziców, czyli w żłobkach, świetlicach lokalnych, budynkach użyteczności publicznej itd.

³ Dziecko i Rodzina (Kind en Gezin): www.kindengezin.be/img/KGservices.pdf

Każde Stoisko Rodzicielskie odpowiada za własną strategię komunikacyjną. Większość prowadzi swoje strony internetowe, wydaje foldery, plakaty⁴. Każde Stoisko może podjąć współpracę z szeroką siecią organizacji społecznych, szkół itd. w celu promowania swojej działalności.

Cele

Stoiska Rodzicielskie mają za zadanie:

- rozwijać kompetencje, umiejętności i potencjał osób realizujących role rodzicielskie;
- łagodzić napięcia, trudności, zmniejszać ilość problemów stojących przed osobami wychowującymi dzieci;
- wzmacniać sieci społeczne wokół rodziców/wychowawców i ich dzieci.

Działania

Stoiska Rodzicielskie:

- oferują podstawowe informacje dotyczące wychowywania dzieci w różnych grupach wiekowych;
- udzielają odpowiedzi na ogólne pytania związane z rodzicielstwem;
- zapewniają wsparcie psychologa;
- zachęcają do spotkań ludzi wychowujących dzieci, kładąc nacisk na tworzenie sieci społecznych i promując debatę na temat wychowywania dzieci w dużych grupach osób odpowiedzialnych za ich wychowanie;
- opracowują materiały informacyjne, szkolenia i działania edukacyjne dotyczące rodzicielstwa dostępne dla osób wypełniających tę rolę;
- wspierają w rozwiązywaniu problemów rodzicielskich, zarówno w sytuacjach rodzinnych, jak i w grupowych;
- umożliwiają wczesne identyfikowanie wątpliwości czy problemów dotyczących wychowania; jeśli jest taka konieczność wskazują ukierunkowane rozwiązania pomocowe.

Sposób realizacji działań

Stoiska Rodzicielskie (w swoich różnych lokalizacjach) skierowane są do wszystkich osób zaangażowanych w wychowanie dzieci, umożliwiają osobiste spotkanie z pracownikami Stoiska. Część działań realizuje się w grupach i/lub w ramach spotkań organizowanych w innych lokalizacjach, np. w szkołach, świetlicach itd.

Udział rodziców i dzieci w planowaniu, organizacji, rozwijaniu, realizacji i/lub ewaluacji działań

Odwiedzając Stoisko Rodzielskie lub uczestnicząc w działaniach przez nie organizowanych, rodzice i dzieci mogą zgłaszać sugestie i potrzeby dotyczące wsparcia. Dzięki temu Stoiska mają szansę opracować sposoby zaspokojenia takich potrzeb.

⁴ Lista Stoisk Rodzicielskich i adresy ich stron internetowych znajdują się na: www.groeimee.be/opvoedingswinkels

Niektóre Stoiska badają też (np. poprzez kwestionariusze) potrzeby rodziców. Małej organizacji nie jest jednak łatwo prowadzić takie badania. Organizacja EXPOO zebrała więc wszelkie dostępne dane z badań naukowych prowadzonych we Flandrii i w Holandii dotyczących potrzeb rodziców. Badania te ujawniły, że choć rodzice są generalnie zadowoleni ze sposobu w jaki wychowują swoje dzieci, mają czasem pytania, zdarza im się czuć lęk czy niepewność. W takich sytuacjach szukają informacji i wsparcia, na przykład w internecie. Wątpliwości rodziców dotyczą:

- prawidłowego rozwoju dziecka,
- tematów szkolnych,
- roli rodzica jako wychowawcy,
- irytujących zachowań dzieci.

Poza tymi najczęściej zadawanymi pytaniami, rodzice w specyficznych okolicznościach życiowych miewają też wątpliwości dotyczące konkretnych sytuacji, np. wychowywania dziecka w nowo założonej rodzinie czy bycia rodzicem w rodzinie imigranckiej. Rodzice o swoich zmartwieniach rozmawiają w pierwszej kolejności ze swoimi partnerami, rodziną lub znajomymi, chcą też jednak zasięgnąć porady specjalisty, np. pracownika placówki wychowawczej czy nauczyciela.

Promocja Stoiska

Każde Stoisko opracowuje własną strategię komunikacyjną, na którą składa się strona internetowa, ulotki, plakaty, artykuły w lokalnej prasie itd. Są także ogólnoflamandzkie inicjatywy promujące Stoiska Rodzicielskie, w tym strona internetowa dla rodziców i wychowawców prowadzona przez EXPOO. Wszystkie Stoiska opatrzone niedawno wspólnym logotypem; co roku w maju w czasie „Tygodnia Rodzicielstwa” organizowane są też duże akcje promocyjne⁵.

Zapewnienie jakości

Dwadzieścia cztery Stoiska Rodzicielskie zostały oznaczone znakiem jakości przyznawanym przez flamandzkie agencje rządowe Dziecko i Rodzina oraz Pomoc Młodzieży⁶. Warunkiem uzyskania oznaczenia jest dopełnienie siedmiu poniższych kryteriów jakości:

- skupienie działań na lokalnych potrzebach związanych ze wsparciem dla rodzin,
- wykorzystywanie metod o dowiedzionej naukowo skuteczności,
- poszanowanie zasady pomocniczości,
- potrzeby rodzin jako punkt wyjścia,
- multidyscyplinarność działań,
- pracownicy posiadają wiedzę i materiały dotyczące poszczególnych etapów rozwoju dziecka i potrafią się przystosować do konkretnych grup populacyjnych (np. rodzin z grup ryzyka),
- Stoiska są łatwo dostępne dla wszystkich, niezależnie od kręgu kulturowego czy środowiska, z którego pochodzą.

⁵ Przykłady znajdują się na stronach internetowych poszczególnych Stoisk: www.groeimee.be/opvoedingswinkels oraz na stronie internetowej tygodnia rodzicielstwa www.weekvandeopvoeding.be

⁶ http://wvg.vlaanderen.be/welzijngezondheid/voorstelling/brochure/en/lres_broch_beleidsdom_wvg_en.pdf

Każde Stoisko Rodzicielskie co pięć lat opracowuje dokument strategiczny, wyjaśniający w jaki sposób będą realizowane jego cele i zadania, jak są wdrażane standardy jakości oraz jakie wskaźniki służą do ewaluacji pracy.

II. Organizacje prowadzące, personel, współpraca interdyscyplinarna i zintegrowane podejście

Instytucje, organizacje, interesariusze i specjaliści biorący udział w planowaniu, organizowaniu, rozwijaniu, realizacji i / lub wsparciu danej praktyki:

- na poziomie Flandrii: agencje rządowe Dziecko i Rodzina oraz Pomoc młodzieży są odpowiedzialne za finansowanie i rejestrację czternastu Stoisk Rodzicielskich funkcjonujących w dużych miastach. Przyznają też znak jakości Stoiskom w pozostałych rejonach Flandrii. Obydwie instytucje kontrolują i oceniają funkcjonowanie Stoisk;
- na poziomie lokalnym: większość Stoisk otrzymuje dodatkowo dofinansowanie od samorządów lokalnych.

W jakim stopniu dana praktyka wykorzystuje doświadczenia władz lokalnych/ NGO w zakresie świadczenia usług na rzecz rodzin i rodziców?

Czerpanie z lokalnych doświadczeń w zakresie realizacji świadczeń jest podstawową cechą Stoisk Rodzicielskich. Punktem wyjścia są lokalne polityki dotyczące wsparcia dla rodziców, rozwijane później w ramach intensywnej współpracy z samorządami i innymi organizacjami⁷.

Zaangażowany personel, wykształcenie i przygotowanie pracowników, dostępne poradnictwo i wsparcie

Członkowie personelu powinni dysponować przygotowaniem w zakresie studiów społecznych (praca socjalna, pomoc społeczna, psychologia itd.). Niektóre Stoiska współpracują też z kompetentnymi wolontariuszami.

EXPOO zapewnia praktyczne wsparcie w zakresie pomocy rodzicom, zbierając, rozwijając i rozpowszechniając wiedzę i umiejętności związane ze wspieraniem rodzicielstwa.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia flamandzkiego rządu, EXPOO ma wypełniać następujące zadania:

- opracowywanie podstawowych informacji dotyczących rodzicielstwa w odniesieniu do dzieci z różnych grup wiekowych, przekazywanie tych informacji Stoiskom Rodzicielskim w ramach konsultacji pomocowych na poziomie lokalnym;
- projektowanie i rozpowszechnianie materiałów tekstowych i audiowizualnych;
- stworzenie i prowadzenie platformy cyfrowej dotyczącej rodzicielstwa w różnych grupach wiekowych dzieci we współpracy ze Stoiskami;
- świadczenie usług telefonicznych we współpracy z partnerami;
- utworzenie ośrodka dokumentacyjno-informacyjnego;

⁷ Więcej informacji o politykach i ramach strategicznych zob. strona internetowa EXPOO (przypis 1).

- stałe monitorowanie badań naukowych we Flandrii i na świecie;
- opracowywanie i rozpowszechnianie metod wspierania rodziców;
- organizowanie edukacji i stałych szkoleń dla koordynatorów lokalnych;
- opracowanie podręcznika udostępnianego na poziomie lokalnym, dotyczącego wsparcia dla rodziców;
- organizacja szkoleń dla profesjonalistów;
- przetwarzanie dostępnych danych i przedkładanie raportów rządowi flamandzkiemu.

Integracja działań

Stoisko Rodzicielskie działa na zasadzie partnerstwa lokalnych organizacji. Przyczynia się to do większej interdyscyplinarności i integracji działań w tym obszarze.

III. Kontekst polityczny i wsparcie

Kontekst polityczny

Zarówno rząd i partnerzy prywatni mają do odegrania istotną rolę, aby społeczeństwo demokratyczne mogło sprawnie funkcjonować. Dla codziennego działania Stoisk Rodzicielskich kluczowa jest dobra orientacja w lokalnej polityce społecznej. Stoiska pozostają w bliskim kontakcie z miejscowymi decydentami. Informują ich o trudnościach napotykanym w codziennej pracy, dzięki czemu możliwe jest szybkie wprowadzanie koniecznych zmian. Jak wspomniano powyżej, Stoiska tworzą działające w ramach partnerstwa organizacje społeczne. Poszczególni partnerzy działają na polu edukacji i wsparcia dla rodziców. Projekty i działania poddawane są ocenie podczas regularnych spotkań, zyskują tym samym poparcie większości partnerów, co jest istotne dla decydentów. W rezultacie kształtowanie polityk w oparciu o codzienne doświadczenia jest aktywne i skuteczne.

Finansowanie

Czternaście Stoisk Rodzicielskich (zlokalizowanych w dużych miastach) korzysta ze stałego finansowania rządu flamandzkiego; warunkiem uzyskania dotacji jest pozytywne przejście ewaluacji realizowanej przez agencje rządowe (Dziecko i Rodzina oraz Pomoc Młodzieży). Większość z nich otrzymuje też dodatkowe dofinansowanie od władz lokalnych i innych miejscowych organizacji. Pozostałe Stoiska otrzymują jedynie znak jakości rządu flamandzkiego, a fundusze pozyskują na własną rękę.

Inne formy wsparcia

EXPOO rozpowszechnia wiedzę na temat wsparcia dla rodziców za pośrednictwem swojej strony internetowej (skierowanej do profesjonalistów), poprzez organizację konferencji i seminariów, tworzenie możliwości szkoleniowych, prowadzenie internetowego kursu oraz udostępnianie materiałów edukacyjnych.

IV. Wyciągnięte wnioski

Sposób prowadzenia ewaluacji

Stoiska Rodzicielskie poddawane są ewaluacji prowadzonej przez flamandzkie agencje rządowe Dziecko i Rodzina oraz Pomoc Młodzieży, a także władze lokalne będące źródłem finansowania. Stoiska wypełniają formularze samooceny opisujące założone cele oraz sposoby, dzięki którym zostały one osiągnięte. Poza oceną jakościową Stoiska zbierają też informacje o swoich klientach.

Główne osiągnięcia, rezultaty, wpływ, efekty i wyniki

Wszystkie Stoiska osiągają widoczne wyniki w dziedzinach, w których działają (podstawowa informacja, porady itd.). Są istotnym graczem na lokalnej scenie wsparcia dla rodziców.

W roku 2011, ponad 10 000 osób zwróciło się do jednego z 24 Stoisk Rodzicielskich po informację lub radę. Stoiska przeprowadziły 700 sesji grupowych dla rodziców pragnących dowiedzieć się więcej o rodzicielstwie lub poznać innych rodziców.

Brak dostępnych danych na temat efektywności działania Stoisk Rodzicielskich w obszarze wpływu na sytuację dzieci.

Efekty i wpływ praktyki na rozwój współpracy interdyscyplinarnej i zintegrowanego działania na przełamywanie międzypokoleniowej transmisji biedy, na wspieranie dzieci w osiąganiu ich pełnego potencjału, na polityki krajowe

Na chwilę obecną nie dysponujemy danymi odzwierciedlającymi wpływ Stoisk Rodzicielskich na sytuację dzieci i rodzin. Wydział ds. pomocy społecznej, zdrowia i rodziny rozpoczął dopiero badanie podłużne „JOnG!”⁸.

Pogląd, że wspieranie rodziców przekłada się bezpośrednio na walkę z ubóstwem wśród dzieci jest jednak we Flandrii kwestionowany. Wsparcie dla rodziców postrzegane jest jako uniwersalne świadczenie, realizowane ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb konkretnej rodziny. Działania wspierające rodzicielstwo same w sobie nie są wystarczające, aby zmienić statystyki dotyczące ubóstwa. Zmiana taka wymagałaby rozwiązań strukturalnych w zakresie polityki mieszkaniowej, tworzenia miejsc pracy, edukacji, służby zdrowia itd.

Efektywność kosztowa

Brak danych porównawczych.

Potencjalne zmiany praktyki wynikające z ewaluacji

Poszczególne Stoiska oceniane są pod kątem realizowanych w danym miejscu praktyk. W niektórych przypadkach zaleca się poprawę w określonym zakresie, np. większe skupienie na rodzinach z grup ryzyka, czy włączenie większej ilości organizacji w działania Stoiska na poziomie lokalnym itd.

⁸ Informacje po angielsku dostępne na: www.steunpuntwvg.be/jong/eng/news/news.html

Przeszkody, wyzwania, trudności

Wyzwaniem bywa pogodzenie potrzeb/zainteresowań/przekonań różnych organizacji współdziałających w ramach Stoiska.

Poza tym, warunki działania Stoisk są bardzo podstawowe, czasem nie ma więc możliwości stworzenia nowego, zaplanowanego świadczenia.

Zaletą Stoisk jest ich obecność na poziomie lokalnym, ułatwiająca zaspokajanie lokalnych potrzeb rodziców. Funkcjonowanie w lokalnym kontekście oznacza jednak podatność na zmieniające się uwarunkowania polityczne. To może być przeszkodą, szczególnie w czasach kryzysu ekonomicznego.

Elementy, które można uznać za sukces

Wszystkie Stoiska zostały stworzone przez współpracujące na zasadzie partnerskiej lokalne organizacje zajmujące się dziećmi, rodzinami, edukacją i wsparciem dla rodziców. Organizacje te łączą się we wspólnych wysiłkach na rzecz zapewnienia pomocy rodzicom na poziomie lokalnym. Dzięki temu dostarczane świadczenia są indywidualnie dopasowane i odpowiadają potrzebom dostrzeżanym w codziennej pracy organizacji.

Co koniecznie robić, a czego zdecydowanie unikać

- Wsparcie dla rodziców musi być nieodpłatne, żeby uniknąć wykluczenia osób w trudnej sytuacji finansowej.
- Oferta świadczeń dla rodziców musi się opierać na zasadzie uniwersalizmu progresywnego, dzięki czemu unika się stygmatyzacji.
- Wsparcie dla rodziców musi być dostępne w różnych formach, aby zaspokoić potrzeby różnych grup rodziców.
- System wspierania rodziców musi działać na zasadzie współpracy interdyscyplinarnej i zintegrowanego podejścia: należy wspierać koordynację działań.
- Ważne jest zaangażowanie władz lokalnych.
- Konieczna jest szczegółowa ewaluacja wskazująca na konkretne rezultaty i wyniki.

V. Wdrożenie w innych miejscach

Możliwość wdrożenia/zastosowania/dostosowania/przeniesienia praktyki w inny kontekst sytuacyjny

Model Stoiska Rodzicielskiego jest powielany w 24 miastach (regionach) Flandrii i w Brukseli. Łatwo go zapożyczać.

Elementy niepodlegające zmianom:

- oferta nieodpłatna,
- łączenie oferty dostępnej dla wszystkich z działaniami sprofilowanymi do rodzin ryzyka,
- współpraca interdyscyplinarna,

- jasno określona misja skupiająca różne organizacje partnerskie,
- realistyczne oczekiwania dotyczące wyników: wspieranie rodziców może być sposobem podejmowania współodpowiedzialności za wychowanie dzieci, może się też przyczynić do poprawy jakości ich życia. Nie jest to jednak (sama w sobie) strategia pozwalająca pokonać problem ubóstwa wśród dzieci.

Elementy, które mogą zostać przystosowane do innych uwarunkowań/ kontekstów sytuacyjnych

Poszczególne programy i działania mogą być adaptowane do potrzeb lokalnych społeczności.

Warunki decydujące o możliwości zastosowania praktyki w innym miejscu lub przystosowania jej do innych okoliczności

Szczegółowa informacja dla wszystkich zaangażowanych partnerów.

The Parenting Shop, Flanders and Brussels, Belgium

'Parenting shops' were introduced in Flanders and Brussels by the Flemish Parliament Act of 13th July 2007. For the Flemish Government, the right of every parent to get support on everything that involves parenting is an important principle. Parenting shops created the opportunity for organisations to come together to deliver services as a coordinated and integrated package accessible for every parent. The aim is to strengthen the competences and capacities of everyone involved in parenting, to reduce tensions and difficulties, and to reinforce the social network around parents and their children. There are currently 24 parenting shops spread across Flanders and Brussels.

KEYWORDS:

PARENTING SUPPORT, CHILDREN, EDUCATION